

MATS STRANDBERG

DOMOV

„Švédský Stephen King“

Dagens Nyheter

HOST

MATS STRANDBERG
DOMOV

MATS STRANDBERG

DOMOV

BRNO 2019

Hemmet © Mats Strandberg 2017 by Agreement with Grand Agency

Cover photo by Ilkin Zeferli / Shutterstock.com

Translation © Helena Matocha, 2019

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2019 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-892-5 (PDF)

ISBN 978-80-7577-893-2 (ePUB)

ISBN 978-80-7577-894-9 (MobiPocket)

JOEL

Joel napjatě naslouchá. Neodvažuje se ani dýchat.

Škvírami mezi žaluziemi proniká dovnitř sluneční svit. Joel zvedne hlavu a zamžourá na digitální číslice na starém stereu. Ještě není ani půl šesté ráno.

V ústech má sucho a povlečení je nasáklé potem. Podívá se na zavřené dveře a pomalu vydechne. Ten křik se mu asi jen zdál. Pozůstatek snu, který zanechal ve spánku a už si z něj ani nic nepamatuje.

Joel znovu položí hlavu na polštář. Chce mít zavřené oči, ale víčka se mu neustále otevírají. Tělo je unavené, chtělo by spát, ale mozek jede na plné obrátky. Hlavou mu víří, co všechno musí dneska udělat.

Nakonec to vzdá. Šátrá rukou po kabelu od lampičky, až na něm nahmatá vypínač. Světlo je tak silné, že Joel stáhne obličej do bolestivé grimasy. Z plakátů na zkosené zdi nad postelí na něj shlíží Brett Anderson a Debbie Harryová. Od nohou postele na něj z vystřižené novinové stránky vyzývavě hledí Kathleen Hannaová.

Vstaň. Vstaň. Klidně se do toho můžeš pustit. Osprchuj se, než se máma vzbudí. Vykašli se na to. Stejně už neusneš.

Joel zůstane ležet. Na to, aby vstal, by potřeboval tolik sil, kolik jich prostě nemá. Postel je hrob z mokré látky. Jestli se někdy brzy pořádně nevyspí, tak se jednoduše zblázní.

Joel se rozhlíží po pokoji, kde se od doby, kdy se z něj odstěhoval, nic nezměnilo. Jen on je jiný.

Když mu bylo devatenáct, měl pocit, že všechno je možné. Svět na něj čekal. Za zdmi tohoto domu. Pryč z téhle vesnice. A teď, o dvacet let později, je tady zpátky a nedokáže ani vstát z postele.

Dole se otevrou dveře vedoucí z kuchyně do předsíně. Joel zase zadrží dech.

„Haló? Je tu někdo? Kde jste kdo?“

Hlas zní divoce. Vyděšeně. Úplně Joelem projede. Stáhne se mu žaludek.

A pak uslyší zezdola duté žuchnutí.

Máma.

Joel odhodí peřinu. Rozběhne se ven z pokoje. Červnová obloha za okny je bledě modrá. Je tak brzy, že zahrada je ještě ponořená do stínu, ale stromy na kopci už jsou ozářené ranním svitem. Na schodech dolů je světlo. Na tapetách se na citronově žlutém pozadí třepetají motýli.

„Už běžím!“ zavolá a řítí se dolů.

V předsíni nikdo není. Jen věšák, kde vedle Joelovy obnošené kožené bundy visí flísové mikiny a zimní kabát.

„Mami?“

Odpoví mu jen ticho. Joel vezme za kliku ode dveří. Je zamčeno. Díkybohu. To znamená, že máma je doma.

Dveře do koupelny jsou otevřené. Joel jde dovnitř. Páchne to tu nasládlou zatuchlinou. Na zemi se povalují odhozené kalhotky, v rozkroku celé žluté. Na prkénku jsou zaschlé kapky moči. Hadice sprchy leží na dně vany jako spící had.

Třeba upadla, když se chtěla umýt. Něco si zlomila. Praštila se do hlavy. Chtěla volat o pomoc. Možná mě to nezbudilo.

Nebylo by typické, kdyby se něco takového stalo poslední den, který tu spolu v domě tráví? Poslední den, kdy má za matku odpovědnost?

Joel jde do kuchyně. Koberec je nakřivo. Joel v duchu pořád slyší tu ránu.

„Mami? Kde jsi?“

Cestou kolem linky potěžká krabici s vínem, která zůstala na svém místě.

Skoro prázdná.

„Joeli? Joeli?“

Joel letí z koupelny. Matka stojí v místě, kde býval jídelní stůl, a zírá na něj. Světlé oči v obličejí, který za jaro hrozně

zestárl, má dětsky vyděšené. Ve vlasech jí prosvítají šedivé odrosty, vypadá skoro jako plešatá. Joel by jí vlasy ještě před odjezdem rád nabarvil.

Maminka.

Matka na sobě má staré tričko a je tak ohnutá, že jí visí až do pŕlky stehen. Kolena vypadají jako sukovité výrůstky na čím dál vyhublejších nohou.

„Zavolej policii,“ řekne. „Byli tady zloději.“

Joel se na ni chlácholivě usměje, ale poznává ten její výraz. Zase je duchem někde, kam za ní on nemůže.

Zatím se odtamtud vždycky vrátila. Aspoň na chvíli. Záblesky toho, jaká bývala dřív. Jenže ty jsou čím dál vzácnější. A jde to rychle. Strašně rychle.

„To nic,“ řekne Joel.

„To nic?“ vyhrkne matka. „Copak nevidíš, že ukradli nábytek, co vyřezával ještě tvůj děda? A křeslo, to tátovo oblíbené!“

Matka se potácí k otevřeným dveřím do ložnice.

„A stůl. Chápeš to? Oni nám vzali stůl, a to jsem přitom spala hned tady vedle. Dokonce vzali i fotky!“

Matka vyčítavě ukáže na zdi. Vybledlá tapeta je tmavší v místech, kde visely rámy. Joel si stoupne do dveří vedle matky. Vezme ji kolem ramen.

„K čemu jim budou naše fotky?“ zeptá se matka a zavrtí hlavou.

Ložnice vypadá naze. Obnaženě. V místě, kde stával stůl, se vyboulilo lino. Tapety v rohu se odlupují a ten mastný flek na zdi u hlavy postele už tam zase je. Joel ho před pár dny vydrhl, ale on se vždycky znovu objeví. Skříň je otevřená. Na tyči uvnitř visí prázdná ramínka. Oblečení, které si matka chce vzít s sebou, je složené v kufru pod postelí.

„To nebyli žádní zloději,“ řekne Joel. „Včera tu byli stěhováci pro tvoje věci. Ty si to nepamatuješ?“

Okamžitě si uvědomí svůj přehmat.

Nikdy mámě nepřipomínat, jak je zapomnětlivá. To ji jen vystresuje.

„Co to meleš?“ zavrčí matka.

„Stěhováci. Dneska se stěhuješ. To bude bezva, ne?“

Nejradši by vyskočil z kůže, když slyší, jak falešně vesele s ní mluví.

Takhle už to dál nejde, mami. Kvůli tobě.

„Koukej,“ řekne a vytáhne zpod postele kufr. „Včera jsme spolu přece vybírali, které oblečení si s sebou vezmeš.“

„Nech toho, Joeli. Nemám ráda tyhle tvoje fórky.“

„Mami...“

„Kam bych se podle tebe asi měla stěhovat?“

Joel váhá. Jen nerad by pronesl jméno Tallskuggan. Dlouho fungovalo jako symbol. Žert, kterým zakrývali strach. Pokaždé když si máma někam založila brýle nebo když ji nenapadalo správné slovo: *No teda, takhle brzy skončím v Tallskuggan.*

„Budeš bydlet s dalšími lidmi ve tvém věku,“ řekne Joel. „Ve Skredsby. Bude to super. Pořád tam bude někdo, kdo se o tebe bude starat.“

Máma vytřeští oči. Asi pochopila, že to Joel myslí vážně, i když jí to musí připadat jako šílenost.

„Ale... ale copak se tady nemáme hezky?“

„I tam se budeš mít hezky. Uvidíš. Už jsem ti tam připravil pokoj, budeš tam...“

„Nevím, co máš v plánu, ale koukej toho nechat. Co by řekl tvůj otec, kdyby se vrátil a zjistil, že jsem se odstěhovala?“

Tohle ne. Ne dneska. Joel mlčí a matka odkráčí do kuchyně. Ozve se voda z kohoutku. Pak se něco převrhne a spadne to na zem. Joel si povzdechne.

TALLSKUGGAN

Ústav Tallskuggan je ve Skredsby, městečku na západním pobřeží, kde se letní turisté cestou do Marstrandu zastaví jen zřídka.

Patrový cihlový dům postavili daleko od obytné čtvrti, za fotbalovým hřištěm na úpatí zalesněného kopce. Je to čtverhranná kompaktní budova. Žádné zbytečnosti na ozdobu. Ke vchodu vede široké schodiště lemované rampami pro vozíčky. Během dne se dveře otevřou automaticky hned, jak se k nim přiblížíte. Linoleum ve vstupní hale je zelené a měňavé, aby na něm bylo vidět co nejméně špíny.

Domov není nijak velký. Jen čtyři chodby ohraničující atrium, kterému tady říkají společenská místnost. Ke sdíleným prostorům taky patří ještě menší denní místnost, kde se zdejší obyvatelé mohou scházet. Nové tapety se starodávnými motivy. Křesla potažená igelitovými fóliemi.

Linoleum v chodbě je tak lesklé, že se v něm odráží světlo zářivek. Zdi lemované zábradlím jsou natřené pastelově zeleným odstínem, který má nejspíš působit uklidňujícím dojmem, ale lidské pokožce propůjčuje chorobný nádech. Chodby fungují jako samostatná oddělení a v každém je umístěno osm pokojů. Jsou malé a poskytují jen omezené možnosti, jak si je zařídit. Jejich součástí je koupelna, ale kuchyně ne. Aby někdo nezapomněl vypnout sporák. Okna jdou otevřít jen na škvírku. Dveře si můžete zamknout, ale zaměstnanci mají klíče, aby se kdykoli dostali dovnitř. Na oddělení B a C, která jsou obrácená k lesu, jsou součástí pokojů balkony. Opatřené sítěmi, aby se tudy nedalo vylézt ven. Pokud někdo v noci chodí nebo spadne z postele, dostane detektor pohybu a klecové lůžko, aby se to už neopakovalo.

Noví majitelé chtějí, aby zaměstnanci těm, co tu bydlí, říkali klienti, i když jen málokdo se sem nastěhoval dobrovolně.

Když domov v sedmdesátých letech postavili, byli zdejší pacienti mladší a zdravější. Teď musíte být v mnohem horším stavu, abyste místo v Tallskuggan dostali. Říká se, že je to ve vašem zájmu, že je pro vás lepší zůstat co nejdéle doma. Jakmile vašim příbuzným nabídnou místo v Tallskuggan, mají jen týden na to, aby ho přijali, nebo odmítli. Musí to proběhnout rychle, aby domov moc netratil kvůli neobsazeným pokojům. Vždycky je někdo v pořadníku za vámi.

Poslední, kdo v Tallskuggan zemřel, byla Britt-Marie z D6. Přestala jíst a pít. Začala častěji a déle spát. Pomaličku zmizela. U starých lidí, kteří dostanou deprese, to není nic neobvyklého. Tady vás jen málokdy nějak aktivně drží při životě, všichni to vědí, ale nikdo o tom nemluví.

V pokoji D6 teď čeká nový nábytek. Stůl a židle. Psací stůl. Křeslo. Na zdech visí fotografie. Zase jednou nový domov v domově. Postel je jediný kus nábytku patřící přímo domovu. Po smrti Britt-Marie ji vydezinfikovali a čistě povlékli.

Na sesterně oddělení D je Johanna, drží v ruce mobil a aktualizuje stránku. Tupě zírá na obrazovku. Nic nového. Takhle brzy ráno se tam venku nic neděje. Sem tam vykoukne proskleným průzorem do společenské místnosti, kam střešním oknem dopadají sluneční paprsky. Už brzy bude moct jít domů. Štve ji, že si našla tuhle brigádu, nenávidí noční směny, nenávidí, když se Petrus z dvojky nebo Dagmar z osmičky probudí a ona se o ně musí postarat úplně sama. Ale nejvíc se bojí, že někdo z těch lidí umře, když bude na oddělení sama.

Johanna zaslechne, jak se otevírají dveře, a cukne sebou. Vyskočí. Vykoukne ze sesterny. *Konečně.* Nina, jde ji vystřídat. Včas jako vždycky. Nina, ta tu vždycky zůstává déle, než je potřeba, bere si služby navíc, a když nemá co dělat, tak s pacienty třeba něco peče. Nina nikdy neřekne ani slovo o svém životě mimo Tallskuggan. *Má vůbec nějaký život?* Je těžké si ji představit v normálním oblečení, bez té světle modré košile

a pytlovitých kalhot. Johanna si říká, že Nina se určitě myje takovým tím tuhým zeleným mýdlem. Celá a pěkně do čista. Krátké nehty i vlasy. Vůbec nijak nevoní. *Jak to šlo?* zeptá se Nina a Johanna pokrčí rameny, *nic zvláštního*, a podá kolegyni desky ze zprávou z noční služby. *Tak já jdu*, řekne ještě.

Nina se za Johannou dívá, za tím pohupujícím se ohonem vlasů. Pak si v sesterně postaví na kávu. Utře linku a stolek.

Sucdi, která bude s Ninou sloužit ranní směnu, se na schodech potká se svým manželem Faisalem. Právě se v šatně převlékla do uniformy. A jemu skončila noční na béčku. Je unavený a ve stresu. V pauze mezi jejich směnami má mladší děti na starosti jejich nejstarší dcera a Faisal se chce co nejrychleji dostat domů. Sucdi ho letmo políbí na tvář a spěchá na oddělení D. Odmítne kávu, kterou jí Nina nabídne. Spolu si pročtou zprávu a Nina u toho pije z hrnku. Pak se pustí do rutinních ranních úkonů.

Jeden za druhým projdou pokoje na oddělení D. Každého opatrně pohladí po čele. Vymění pleny. Namydlenou žínkou a vlažnou vodou umyjí stará těla. Namažou je fenurilem. Rozdají léky k orálnímu, análnímu i vaginálnímu užití. Na uklidnění, proti zácpě. Proti bolesti, na ředění krve. Pomohou starým lidem obléct se, nasadit protézy. Učešou je.

Wiborg na jedničce při jejich příchodu sténá ze spánku. Stará paní pevně svírá kočičku, plyšáka s tepelnou spirálou pod polyesterovým kožichem. Wiborg ani jednu ze sester nepozná. *Proč mě nepřišla vzbudit maminka?* řekne a nervózně se podívá na Sucdi. *Ona si vás koupila v Africe?* Sestry jí mění plenu a Wiborg dál upřeně zírá na Sucdi. Výkaly má černé, protože musí brát železo. Pečlivě ji umyjí, zalepí novou plenu a navlečou elastické spodní kalhotky, které tu nosí všichni. *Kde je maminka?* ptá se Wiborg. *Chci jí zavolat.* Natáhne se pro telefon, podaří se jí sluchátko sundat z vidlice, ale sestry ji přesvědčí, ať ještě chvíli počká. Číslo, na které

chce Wiborg volat, je dávno mimo provoz, a ji vždycky rozruší, když to nikdo nebere.

Na dvojce Sucdi pomůže Petrusovi s holením. Oholí ho strojkem, ne žiletkou, aby ho neřízla, kdyby náhodou začal být agresivní. Když si Nina klekne a mění mu pytlík pod kátétrem, dává si dobrý pozor, aby nebyla v dosahu jeho velkých silných rukou. Pak mu zkontroluje hladinu cukru v krvi.

Hned jak Nina se Sucdi vejdou na trojku, Edit otevře oči. *Dobry den, řekne rozespale. Jmenuji se Edit Anderssonová a jsem sekretářka pana ředitele Palma.* Obě navykle přikývnou. Edit zamrká. *Dobry den. Jmenuji se Edit Anderssonová a jsem sekretářka pana ředitele Palma.* Sestry si navléknou nové rukavice a obslouží Edit, která se jim stále dokola představuje.

Bodil ze čtyřky na ně mrkne, když jí vyhrnou košilku a začnou měnit plenu. *Hádejte, kolik mi je?* A přestože to Nina ví, Bodil už je přes devadesát, tak nahlas prohlásí *maximálně sedmdesát.* Bodil se spokojeně usměje. *To říkají všichni, nikdo nevěří, že už jsem tak stará. Všichni říkají, že na svůj věk vypadám ještě moc dobře.* Nina a Sucdi souhlasně kývnou.

Dnes mají za úkol vysprchovat Lillemor. Na pětce jí pomohou do sprchy. Svléknou ji. Po síťovaných kalhotkách jí na povislém bříše zůstal kostkovaný vzorek. Sestry se v holínkách, umělohmotných zástěrách a rukavicích potí, ale Lillemor alespoň spolupracuje. Opatrně ji posadí na stoličku ve sprchovém koutě. Opláchnou ji slabým proudem vlažné vody, jejíž teplotu Lillemor předem schválí. Nina jí nadzvedne těžká prsa, aby se dostala i pod ně. Lillemor se na ni podívá a řekne *už se moc těším za Pánbíčkem, ale rozhodla jsem se, že tu ještě chvíli pobudu,* na což Nina odvěti *to je moc dobře, Lillemor.* Na dlaždičkách je přilepena nálepka mile se usmívajících andělíčků.

Pak projdou kolem zavřených dveří šestky a zamíří na sedmičku za Annou. *Řekla bych, že mi zase vyjelo to jabko,* pro-

nese na uvítanou Anna. Z konečnicku jí skutečně trčí zlostně rudé střevo. Anna trpí výhřezem konečnicku, který se nedá operovat. Vesele jim vykládá, co bude ten den dělat, a sestry ji mezitím umyjí žínkou, opatrně jí zasunou střevo dovnitř a konečnick namažou mastí. *Pojedu do Francie, tam jsem si vždycky přála jet*, říká Anna. Když se jí Nina zeptá, co tam bude dělat, Anna odpoví, že se podívá na Eiffelovku a přeje se koláčů. *Takhle na jaře tam je určitě krásně, tak si tam zajedu. Jen jestli Pánbůh dá a nezradí mě boty*. Anna se zasměje. Zasněně se podívá k oknu.

Osmička je jediný pokoj, kde bydlí dva klienti. Dagmar už je při příchodu sester vzhůru. Sucdi vzbudí Veru na druhé posteli. *Dobré ráno, Dagmar*, pozdraví Nina. *Vyspala jste se dobře?* Dagmar na ni upřeně hledí zarudlýma slzícíma očima. Na zdi vedle postele visí akvarely a kresby mladé a krásné Dagmar. Když se k ní Nina blíží, stará paní se nedočkavě usměje. Pak vystrčí ruku zpod peřiny a má ji celou od výkalů. Zamává s ní a zasměje se bezzubými ústy. *No fuj, Dagmar*, zařve na ni ze své postele Vera. Pak se zahanbeně podívá na Sucdi. *Nezlobte se na ni. Nemyslí to zle*.

O chvíli později Nina v kuchyňce vaří kaši a Sucdi maže housky. Na podnos postaví šálky s kávou a hrnky s brčky. Hluboké talíře se širokými okraji. Lžíce, které se dobře drží.

Po snídani jde pár klientů k televizi. Nina vezme z poličky starý film s Nilsem Poppem a pustí ho. Dagmar na vozíku pomalu usíná a Petrus upřeně hledí na herečku na plátně. *Ty štětko jedna!* zařve. *Děvko!* Vera na něj našťavaně sykne. Dagmar začne pochrupovat.

JOEL

Matka tiše sedí na zelené plastové židličce před domem. Pomalu ukusuje krajíc chleba, který jí Joel donesl. Nic jiného už nechce jíst. Nic ji neláká, chuťové pohárky jí přestaly fungovat. Joel není schopný pozřít ani sousto.

Máma má ještě pořád vlhké vlasy. Joel jí je po stranách sepnul sponkami. Odrosty jí zůstaly. Máma byla tak našťvaná, že jde do sprchy, že se jí Joel neodvážil vlasy barvit, stejně by barva skončila na jejím obličejí a na zdech a nábytku, jen ne na vlasech. A pak by ji musel do sprchy dostat znovu, aby jí vlasy opláchl. Máma má nečekanou sílu, když se našťve.

Ale teď má ramena svěšená. Pohled prázdný.

Joel se napije instantní kávy. Opře si hlavu o šedou domovní zeď. Zavře oči. Už teď je horko. S větvemi přerostlých keřů si pohrává vítr. Máma s tátou je vysázeli, aby na verandu nebylo vidět, ale tudy skoro nikdo nejezdí. Hodně domů blíž k lesu zůstalo prázdných. Sousedí, které Joel znal jako dítě, jeden po druhém zemřeli. Brzy bude prázdný i tenhle dům. Za čtyři dny přijde makleř.

Kdo tady v okolí vlastně ještě zbyl? Zahlédl ho někdo ze starých spolužáků třeba v Citygross v Ytterby nebo na pumpě ve Skredsby, začalo se povídat, že se vrátil? *Ten Joel, co si myslel, že je něco víc.* Joel znovu otevře oči. Dopije. Položí hrnek na rozviklaný stolek. Kostičkovaný voskovaný ubrus je plný skvrn od kávy a kroužků od hrnečků.

Máma přestala jíst. Zbytek chleba leží na talíři. Sýr se v tom vedru začíná potit.

„Ty už nemáš hlad?“ zeptá se Joel.

Máma zavrtí hlavou.

Joel nemá sílu se s ní dohadovat. Ukáže na léky, které před ni položil.

„Vem si je,“ pobídne ji.

„Ne, ani nevím, čím mě to cpeš.“

„To máš na srdce,“ řekne Joel.

„Já mám srdce naprosto v pořádku,“ odpoví máma a sevře rty.

Umanutá bábo. Koukej si ty prášky prostě vzít. Copak nechápeš, že se ti snažím pomoci?

Ale to nahlas říct nemůže. Tak si zapálí cigaretu. Snaží se nevnímat, jak se mu sevřel žaludek.

NINA

Ranní porada je skoro u konce, když vedoucí oddělení Elisabeth začne o nové klientce, která se dnes nastěhuje na šestku.

„Monika Edlundová,“ oznámí. „Sedmdesát dva let. Je z Lyckeredu.“

Nina zvedne hlavu. Při zaslechnutí toho jména jako by dostala ránu elektrickým proudem, ale nikdo kolem stolu si toho nevšiml.

„Prodělala infarkt a od té doby trpí střídavými stavy zmatenosti,“ čte Elisabeth ze složky. „Zkolabovala v lékárně v Kungälvu, štěstí v neštěstí...“

Nina znovu sklopí oči. Cítí, jak jí z podpaží stéká kapka potu. Najednou si uvědomí, jak dovnitř místnosti prosklenou střechou praží slunce. Jako by byli ve skleníku.

„...měla zástavu srdce, ale v sanitce ji oživilo pomocí defibrilátoru...“

Kapka jí teče k pasu a pomalu chladne.

„...podstoupila angiografii se stentem... po rehabilitacích asi půl roku využívala domácí pečovatelskou službu a zdravotnickou službu místní terénní sestry. Jednou ji domů dovezla policie, protože se venku ztratila, takže bude muset dostat detektor pohybu. A párkrát spadla z postele, takže jsem si vyžádala povolení k přidělení klecového lůžka.“

Elisabeth hovoří úsečně, úsporně. Bez intonace. Bez emocí. Proč by taky měla mluvit jinak? Monika Edlundová je pro ni jen další jméno v řadě. Po téhle poradě už to nebude ani jméno. Bude to prostě šestka.

„Úplně běžná medikace,“ pokračuje Elisabeth. „Aspirin, atorvastatin, metoprolol, ramipril a brilique. Haloperidol v případě záchvatů nervozity a imovane na noc.“

Haloperidol. Jestli Monika potřebuje léky proti paranoi a psychotickým stavům, tak je to s ní zlé. V takovém případě

je její demence temné místo, které jí nahání strach. Možná je i agresivní.

„Kdo ji přiveze?“ zeptá se Nina.

„Její syn Joel, v poslední době s ní bydlel.“

Joel. Copak on se vrátil domů?

Nina si představuje, jak Joel dnes asi vypadá, a potí se čím dál víc. Párkrát si ho googlovala, ale on nemá účet na žádných sociálních sítích. Našla jen pár fotografií. Má tmavé vlasy a je vyhublý, rysy má až moc ostré. Neusmívá se. Poslední fotka je už víc než sedm let stará.

Nina si jen stěží dokáže představit, že je Joel dospělý. Že žil dál i po tom ránu, kdy ve svém čerstvě zakoupeném ojetém autě odjel ze Skredsby.

„A víte, v kolik hodin?“ zeptá se Nina a podaří se jí pronést otázku zcela netečně.

„Po obědě,“ odpoví Elisabeth. „Vy ho znáte? Jste tak zhru-
ba stejně staří, ne?“

Zná Joela? Co na to má říct? Jak by to někdo jako Elisabeth mohl pochopit? A kdo by uvěřil, jak moc se ona, Nina, změnila od dob, kdy se s Joelem stýkala? Vždyť tomu nevěří ani ona sama.

„Chodili jsme spolu do třídy.“

Elisabeth se na nic dalšího neptá. Už ji to přestalo zajímat a myšlenkami je někde dál. Zaklapne desky a vstane.

„Tak to by bylo pro dnešek všechno. Nezapomeňte dohlédnout, aby klienti pili víc než obvykle. Ta vlna veder podle všeho jen tak neskončí.“

Když vstávají i ostatní, ozývá se měkké vrzání židlí o linoleum. Na všech čtyřech odděleních budou pomalu chystat oběd, který brzy přivezou z jídelny v Kungälvu. Ale Nina zůstane na místě. Podívá se do chodby D, kde se prochází Wiborg a k prsům si tiskne toho svého plyšáka.

„Jsi v pohodě?“ zeptá se Sucdi.

Nina zvedne hlavu.

„Jen trochu unavená,“ odpoví a pokusí se o úsměv.

Vůbec není unavená. Ani trochu. V celém těle jí vibruje nervózní energie.

„Ten Joel je tvůj bývalý nebo co?“

„Ne,“ vyhrkne Nina a z úsměvu je rázem jen křečovitě cukání rtů.

Sucdi odnese jejich hrnky a Nina ji provází pohledem. Proskleným průzorem sleduje, jak kolegyně z jejich oddělení otevírá myčku. Pak vstane taky.

Do společenské místnosti vejde Edit, při chůzi se opírá o chodítko. Kvůli pokročilé osteoporóze má záda ohnutá téměř do pravého úhlu.

„Dobrý den,“ pozdraví. „Jmenuji se Edit Anderssonová a jsem sekretářka pana ředitele Palma.“

Vyzývavě na Ninu upírá oči potažené mléčnou blankou.

„Dobrý den,“ řekne Nina nepřítomně.

Edit zavrtí hlavou, asi ji štve, že se jí Nina nepředstavila. Pak mrkne. Smyčka, ve které uvízl její mozek, se přetočí na začátek.

„Dobrý den. Jmenuji se Edit Anderssonová a jsem sekretářka pana ředitele Palma.“

Nina vezme termosku s kávou a jde na chodbu. Postaví ji na servírovací stůl určený pro příbuzné. Za zády jí zavržou kolečka Editina chodítka.

„Dobrý den. Jmenuji se Edit Anderssonová a jsem sekretářka pana ředitele Palma.“

„Dobrý den i vám,“ odpoví Sucdi, která právě vyšla ze sesterny. „Řekla bych, že je načase vás přebalit.“

Rozezní se alarm a Nina se podívá na druhou stranu chodby. Světýlko bliká u dvojky. Petrus.

„Já tam jdu.“

Sucdi na ni překvapeně pohlédne.

„Edit může chvíli počkat.“

„Dobrý den,“ spustí Edit. „Jmenuji se...“

„Copak chceš jít fakt sama k Petrusovi?“ pokračuje Sucdi nahlas, aby přehlušila Edit.

„V pohodě,“ odpoví Nina.

Zrovna teď by udělala cokoli, aby na chvíli odvedla myšlenky od Joela a Moniky.

JOEL

Z okapu nad verandou se ozve zaškrábání. Jedna z vlaštovek, které mají pod střechou hnízdo, se zašustěním křídel sletí těsně nad zem a pak se zase vznese. Máma jako by se probrala. Zamrká a zpříma se zadívá na Joela. Pohled má jasný. Inteligentní. Přítomný.

Zase je to máma.

„Nils na mě čekal,“ řekne. „Na druhém břehu.“

Joel si zapálí cigaretu. Skryje zklamání. Ví, co teď přijde, a nechce to poslouchat.

„Celou dobu tam čekal, až přijdu. Nevím, jestli jsem byla v nebi. Asi ano. Ale pak mě vrátili zpátky.“

Světlé oči jí začnou slzet. Joel by rád věřil tomu, čemu věří máma. Že světlo na konci tunelu a milovaní příbuzní čekající s otevřenou náručí jsou něčím jiným, něčím větším než jen halucinacemi, které vyvolal odkysličený mozek.

„Nils přišel se mnou, ale tady na zemi je to pro něj hrozně těžké. Nemůže tady být. A já taky ne.“

Máma se dívá na Joela jako dítě hledající útěchu. Máma, která nikdy nedala najevo žádnou slabost. Joel se k ní natáhne přes stůl. Vezme ji za ruku. Pohladí ji po kloubech. Z lesa na kopci uslyší poryv větru.

„Tak strašně mi chybí, když tu není,“ řekne máma. „Byl tak hezký, můj Nils.“

Máma ztichne, znovu se ztratí, a Joel se v duchu ptá, jestli se jí vybavují vzpomínky na tátu. Co tak asi vidí?

Joel nemá tušení, jaký otec byl. Celý život vídal fotografie, ale mimo tyhle rámečky neví nic. Táta byl sváteční vyprávění, mámina velká láska, která zemřela na rakovinu, když byl Joel ještě malý.

Teď je Joelovi skoro čtyřicet, tolika se táta ani nedožil.

„Doktoři mě měli nechat umřít,“ pokračuje máma. „Proč mě sem vrátili? Byla jsem připravená.“

Máma stáhne ruku a otře si tvář. Zdá se, že se pro něco rozhodla.

„Páni, co to říkám,“ pronese. „Kdyby mě tak slyšely děti.“

Joel celý ztuhne. Už by měl být zvyklý, ale stejně je to pro něj vždycky šok.

„Mami...“ řekne. „To jsem přece já.“

Máma se na něj podívá. Pohled má stále bdělý. Ale taky upřímně udivený.

„To jsem já. Joel. Tvůj syn.“

Máma si naštvane odfrkne.

„Myslíte si, že jsem padlá na hlavu?“

Joel potáhne z cigarety. Kouř se smísí se slábnoucí chutí kávy.

„A kdo si myslíš, že jsem?“ zeptá se, přestože ví, že by neměl.

„No... to jste přece vy! Já vím, kdo jste. Promiňte, ale já jsem si nepamatuju, je vás tolik, co sem chodí pomáhat. Ale většinou děvčata.“

Matka na něj nervózně pohlédne. Obejme se pažemi, jako by jí byla zima.

„Ale jsem vám moc vděčná, to zase ano,“ dodá. „Všichni se tak snažte.“

Ani demence nevymaže zvyk být vždycky za všechno vděčný.

Když byli Joel s bratrem malí, máma pracovala na telefonní ústředně obecního úřadu v Kungälvu. Po tátovi jim zbyla malá penze. Nikdy neměli nouzi o peníze. Teprve když se Joel odstěhoval do Stockholmu, zjistil, že střední třída tady a tam je něco docela jiného. Jeho kamarádi ze Stockholmu měli hotovost a nebáli se ji použít. Byli si vědomi svých práv. Dovedli se naštvat. Máma by se nikdy neodvážila na něco

si stěžovat, nikdy by si o nic neřekla dvakrát. To by se z toho mohla stát otázka cti a pak už vám nepomůže nikdo. Joel ví, že máma vždycky nesnášela pečovatelky, které pokaždé perfektně uklidily celý dům, nesnášela ty cizí lidi, co se zjevovali bez varování. A teď si myslí, že on sám je jedním z nich.

„Ale to jsem já, mami,“ naléhá. „Já jsem Joel. A Björn už je taky dospělý. Má svoji rodinu.“

„Neříkejte,“ odpoví máma.

Joel si znovu potáhne. Snaží se zůstat v klidu.

„Vem si léky,“ prosí mámu.

„Co pořád máte s těmi prášky? Co to v nich vlastně je?“

Joel se sehne a z vydlážděné terasy zvedne sklenici. Cigareta sykne, když ji uhasí ve směsi vody a starých nedopalků. Asi by měl jít dobalit máminy věci. S těmi prášky to zkusí ještě později, třeba bude spolupracovat. Joel vstane a jde za roh ke vstupním dveřím.

V koupelně naskládá do mámina květovaného neceséru kosmetiku. Některé parfémy a krémy, které jí dal k Vánocům, stojí nepoužité na polici. Máma si myslela, že jsou moc nóbl, a teď už jsou prošlé.

Joel se snaží zklidnit rozbušené srdce. Zavře dvířka skříňky a podívá se na svůj odraz. Má stejně šedé oči jako máma, v duchu se ptá, co se stane, až zestárne on. Při tom všem, čemu svůj mozek už vystavil, nemá v něm třeba už teď díru? Prasklinu, která se bude pomalu šířit? A požírat jeho vzpomínky, jeho já?

Nebo to půjde ráz na ráz jako u mámy?

Vzdouvá se v něm vlna strachu. Neví, jak to zvládne.

Brzy bude po všem. Brzy. Už jen pár hodin. Pak ji přestanu mít na starosti.

Tallskuggan se nachází jen pár kilometrů odsud, na druhé straně kopce, ale je to docela jiný svět. Co se s mámou stane, až tam bude? Až nebude mít ani zahradu, ani dům a známé věci, které ji doteď obklopovaly? Co bude vyvolávat

vzpomínky pak? Co přiláká záblesky osoby, kterou kdysi bývala?

Jenže mám snad na výběr?

Mrazivé jehličky v obličeji, v konečcích prstů.

Joel se začne přehrabovat v pytlíku s matčinými léky, který leží na pračce. Najde krabičku haloperidolu, který tu nechala terénní sestra. **V PŘÍPADĚ ZÁCHVATU NERVOZITY 1 TABLETA** stojí na štítku. Většinou to mámu uklidní.

Joel váhá. Už je to šest let a dva měsíce, co si naposledy vzal nějaký chemický preparát na uklidnění, pokud tedy nepočítá alkohol. Jenže dneska je den, kdy veze mámu do ústa-
vu. To by mohl udělat výjimku.

Joel si vezme dva prášky, sehne se nad umyvadlo a napije se z kohoutku.